

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Rejiciuntur tres primæ sententiæ & quarta statuitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

essentiam videns, non movetur ab uno intelligibili in aliud, sed omnia quæ per hanc visionem considerat.

3. Suppono secundò, tres esse mensuras durationis rerum: scilicet aternitatem, ævum, & tempus. Aternitas est mensura rei immutabilis tam secundum esse quam secundum operationes. Ævum est mensura rei immutabilis secundum esse, mutabilis verò secundum operationes, & accidentia quæ potest suscipere. Tempus denique est mensura rei omnino immutabilis, tam secundum esse, quam secundum operationes. Ita docet S. Doctor supra quæst. 10. art. 5. his verbis: *Tempus habet in se prius & posterius: ævum autem non habet in se prius & posterius, sed ei conjungi possunt: aternitas verò non habet prius, neque posterius, neque ea compatitur.*

4. Suppono tertio, aternitatem aliam esse essentialiam, & aliam participatam. Aternitas per essentialiam, est duratio esse omnino indefectibilis, tam ab intrinseco, quam ab extrinseco, unde convenit soli Deo. Aternitas vero participata, est duratio rei immutabilis quidem ab intrinseco, mutabilis verò ab extrinseco, saltem per potentiam Dei, per quam potest destrui ac desinere esse, vel aliquam mutationem in se suscipere; & ista potest convenire rebus creatis, divinam immutabilitatem participantibus, ut colligitur ex D. Thoma supra quæst. 10. art. 2. ad 1. ubi ait: *Quando Augustinus dicit quod Deus est auctor aternitatis, intelligitur de aternitate participata; eo enim modo communicat Deus suam aternitatem aliquibus, quò & suam immutabilitatem.* His præsuppositis,

Inquirimus, quanam ex tribus mensuris jam explicatis visionem beatificam mensuret? An tempus, vel ævum, aut aternitas essentialis, vel participata? In cuius difficultatis resolutione, quatuor reperio sententias. Prima existimat visionem beatificam tempore mensurari, quia licet ejus duratio sit indivisibilis, & tota simul; illam tamen non intelligimus, nisi per ordinem ad nostrum tempus. Ita Vazquez supra disp. 36. cap. 5.

Secunda docet, illam non mensurari tempore, sed ævo. Sic Scotus in 4. dist. 49. quæst. 6. quem sequitur Suarez in metaph. disp. 50. sect. 6. num. 18.

Tertia contendit, illam mensurari ipsà aternitate essentiali Dei. Hanc tenent Ferrariensis, Bannes, Navarrete, Biescas, & quidam alij ex Schola D. Thoma.

Ultima denique, quam alij Thomistæ communiter defendunt, propriam mensuram visionis beatæ, esse aternitatem non essentialiam, sed participatam, affirmat. Ita Capreolus, Cajetanus, Nazarius, Gonzales, Joannes à S. Thoma, & alij communiter.

§. II.

Rejiciuntur tres primæ sententia, & quarta statuitur.

Deo primò, visionem beatam non mensurari tempore. Ita D. Thomas 3. contra Gentes cap. 61. ubi hanc conclusionem multipliciter demonstrat. Primò quia in hoc aternitas tempore differt, quòd tempus in quadam successione habet esse, aternitas verò est tota simul: At in visione beata non est successio, sed omnia quæ per illam videntur, simul, & uno intuitu viden-

A ut in prima suppositione demonstratur. Est ergo non mensuratur tempore.

Secundo, Actio non est in tempore, nisi vel ratione principij, vel ratione termini quem attingit. Sed visio beatifica ex neutro capite potest esse in tempore, vel eo mensurari: Ergo tempore non mensuratur. Major constat, sic enim actiones rerum materialium sunt in tempore, ratione principij; actiones vero Angelorum, quando agunt in hæc inferiora, ratione termini. Minor vero probatur: Principium visionis beatæ est intellectus lumine gloriæ illustratus, & ipsà divinà essentia in ratione speciei intelligibilis secundatus; terminus verò est eadem essentia in ratione speciei expressa, ut constat ex dictis in secunda & tertia disputatione: At qui tale principium, & talis terminus non subjacent temporij: Ergo visio beatifica nec ratione principij, nec ratione termini, subjacet temporij.

Tertio, Anima intellectiva est creata in confinio aternitatis & temporis, ut dicitur in libro de causis; unde ejus actio per quam conjungitur inferioribus quæ sunt in tempore, temporalis est; actio verò per quam conjungitur superioribus quæ sunt supra tempus, aternitatem participat. Sed visio beatifica est actio perfectissima, per quam Angeli, & homines beati perfectissime conjunguntur Deo, qui est æternus, & supra omne tempus: Ergo illa non est in tempore, sed in aternitate participata: juxta illud Christi Joan. 17. *Hæc est vita æterna ut cognoscant te Deum verum.*

Denique probatur conclusio, destruendo fundamentum Vazquezii: Quòd enim nos non intelligamus visionem beatam, nisi per ordinem ad nostrum tempus, non facit quòd tempus sit mensura durationis illius; quia nos non cognoscimus illam durationem per reductionem ad nostrum tempus, tanquam ad aliquid perfectius & simplicius, sed tanquam ad aliquid imperfectius, & nostro modo intelligendi accommodatus. Sicut licet non cognoscamus durationem Angeli, nisi per habitudinem ad nostrum tempus, nec attributa divina nisi per ordinem, & connotationem ad creaturas; non tamen propterea tempus nostrum sumitur ut mensura durationis Angelorum, nec creatura, ut mensura perfectionis Dei; quia mensura semper se habet ut aliquid simplicius, & uniformius mensuratò.

Dico secundò, visionem beatam non mensurari ævo.

Probatur primò ex D. Thoma supra quæst. 10. art. 5. ad 1. ubi dicit: *Creaturae spirituales, quantum ad affectiones, & intelligentias, in quibus est successio, mensurantur tempore, quantum verò ad eorum esse naturale, mensurantur ævo; sed quantum ad visionem gloriæ, participant aternitatem.*

Probatur secundò conclusio ratione fundamentali. Cùm enim visio beatifica sit participatio divinæ intellectiōis, reddit animam veluti Deiformem, & modo divino operantem, ac proinde modo simpliciori, & immutabiliori quàm sit Angelus in suo esse: unde cùm diversitas mensuræ durationis rerum, sumatur ex diverso gradu immutabilitatis illarum, ut docet D. Thomas loco citato, visio beata perit mensurari aliquà mensurà nobiliori & uniformi, quàm sit ea quæ mensurat Angelorum substantiam; ac proinde non mensuratur ævo, sed aternitate participatà.

Proba-

12 Probatur tertio conclusio. *Ævum licet in se sit immutabile, & totum simul, admittit tamen aliquam successione, & aliquas variationes accidentales in Angelo, sive quoad mutationes locales, sive quoad diversos actus, ut dicemus in Tractatu de Angelis. Sed visio beata nullam admittit successione, aut variationem, etiam accidentalem, in ipsa ratione visionis: Tum quia principia ad illam concurrentia, scilicet lumen gloriæ, & essentia divina per modum speciei unita, manent omnino invariata: Tum etiam, quia visio beatifica constituit intellectualem creaturam in ultimo termino, & sine, ac summa beatitudine, quæ non potest amplius proficere nec deficere. Ergo illa non mensuratur ævo.*

13 Adde quod, sicut homo per gratiam viæ, & dona supernaturalia participat naturam Dei, & eius attributa; ita & per visionem beatificam, & gratiam consummatam patriæ, immutabilitatem & æternitatem Dei aliquo modo participat, ut docet D. Thomas suprà quæst. 10. art. 3. ad 1. ubi ait: *Dicuntur multa æternitates, secundum quod sunt multi participantes æternitate, ex ipsa Dei contemplatione.*

Addo etiam, quod visio beata appellatur vita æterna, non solum quia durabit sine fine, nam hoc modo etiam vita damnatorum erit æterna; sed quia inter res creatas summam immutabilitatem habet, & nullam admittit successione aut variationem in ipsa ratione visionis, & quantum ad operationes per se ad illam consequentes; licet illam admittat quantum ad illustationes, & revelationes quæ sunt extra verbum, & quæ per se ad illam non pertinent, sed ad illud genus cognitionis, quæ scientia infusa appellatur.

14 Dico tertio: Visio beata non mensuratur æternitate essentiali, sed participatâ.

Probatur primò ex D. Thoma 3. Ont. Gent. cap. 61. ubi ait, quod *visio Dei in quadam participatione æternitatis perficitur. Et infra subdit: Esse divine substantiæ in æternitate est, vel magis est ipsa æternitas, visio autem prædicta in participatione æternitatis est.*

15 Probatur secundo hac ratione fundamentali. Quod mensuratur æternitate essentiali, debet fuisse necessario ab æterno, & esse omnino immutabile ac indefectibile, tam ab extrinseco quam ab intrinseco: ut enim docet D. Thomas suprà quæst. 10. art. 2. *Ratio æternitatis consequitur immutabilitatem, sicut ratio temporis consequitur motum.* Sed visio beatifica licet ab intrinseco sit invariabilis & indefectibilis, admittit tamen aliquam mutabilitatem, & defectibilitatem ab extrinseco, tam in genere entitativo, quam intelligibili: sicut enim illa inceptit de novo, ita & potest desinere, si Deus de facto suspendat suum concursum, sicut de facto desit in aliquibus qui in hac vita viderunt Deum, ut de Paulo, & Moyse docet D. Thomas hic art. 11. Item illa de potentia absoluta potest esse major vel minor, etiam in eodem subiecto; sicut de facto in diversis subiectis una est major quam altera: Ergo non mensuratur æternitate essentiali, unde cum non mensuretur tempore, vel ævo, ut ostensum est, alia mensura, præterquam æternitate participatâ, mensurari nequit.

16 Sed quæres primò, An sicut tempus est subiectivè in primo mobili, & ævum in supremo bonorum Angelorum; ita & æternitas participatâ, in aliquo subiecto, & quodnam illud sit.

Respondet cum Nazario, valde probabile esse

A quod æternitas participatâ subiectivè sit in intellectu perfectissimi beati, scilicet in anima Christi: sicut enim in genere motuum, motus primi mobilis est mensura cæterorum, quia est simplicior & uniformior; & sicut durationes Angelorum, propter eandem rationem, mensurantur per durationem supremi Angeli; ita probabile est omnes visiones beatas mensurari a visione Christi, quæ cæteris immutabilior, uniformior, & simplicior est, in quantum unica existens complectitur omnia quæ diversis visionibus aliorum beatorum videntur: imò, ut docet D. Thomas suprà citatus, ad omnia se extendit, quæ Deus videt per scientiam visionis.

17 Quæres secundo, An alia formæ supernaturales, ut gratia, charitas, & unio hypostatica, æternitate participatâ mensurentur?

B Respondeo gratiâ & caritatem in duplici statu considerari posse: scilicet in statu imperfecto viæ, ut regulantur per fidem, & cognitionem obscuram; & in statu perfecto patriæ, & prout regulantur a lumine gloriæ, & clara Dei visione. In primo statu mensurantur mensurâ omnino mutabili & temporali, quia trahuntur ad modum imperfectum ipsius subiecti, & sunt in eo amissibiliter; eò quod non repleant totam ejus potentialitatem, ut docet D. Thomas 2. 2. quæst. 24. art. 11. In secundo verò gratia consummata patriæ, cum sit omnino immutabilis & inamissibilis; & amor beatificus, saltem ut tendit in objectum primarium, scilicet Deum clarè visum, æternitate participatâ mensurantur, quia ad visionem beatificam consequuntur, & illi conformantur, ac habent eandem cum illa immutabilitatem & indefectibilitatem. *Dixi amor beatificus, ut tendit in objectum primarium: ut enim fertur in objectum secundarium, id est in creaturas quas liberè amat, non mensuratur æternitate participatâ, sed tempore discreto, seu angelico, sicut in statu viæ tempore communi, quia ex hac parte admittit mutabilitatem & successione, quam non admittit visio beatifica, etiam respectu creaturarum quas videt in verbo.*

C De unione vero hypostatica similiter dicendum est, illam mensurari æternitate participatâ, quia est omnino immutabilis, & indefectibilis, multoque intimius ac perfectius Deo conjungit, quam visio beatifica, vel gratia consummata patriæ, ut docet D. Thomas 3. p. quæst. 50. art. 2. his verbis: *Gratia unionis per quam divinitas unita est carni, ex sui ratione est magis permanens, quia ordinatur ad unionem personalem, quam gratia adoptionis, quæ ordinatur ad unionem affectivalem.*

18 Nec obstat si dicas, istam unionem secum compati mutabilitatem operationum quas Christus exercebat in natura assumpta, dum erat in statu viæ, & consequenter debere mensurari ævo, quod mensurat rem in substantia, & mutabilem in operatione.

E Respondetur enim, negando Consequentiam: quia ævum mensurat substantiam immutabilem, quæ est principium, & radix operationum mutabilium; unio autem hypostatica non erat radix illarum operationum, quas Christus dum erat viator exercebat in natura assumpta; illæ enim pertinebant ad naturam quæ est radix, & principium operandi; non vero ad hypostasim, quæ solum est terminus naturæ, nec operatur nisi illâ mediante. Adde quod, si hoc argumentum concluderet, probaret

ret unionem hypostaticam mensurari tempore, nō avo; quia actiones corporales quas Christus in natura assumpta exercebat, dum erat viator, erant subiecta mutabilitati temporis, & ab illo mensurata, sicut actiones aliorum hominum.

§. III.

Solvuntur objectiones.

- 19 **O**bjicies primò contra primam conclusionem: Visio Pauli quam habuit in via, fuit ejusdem rationis cum ea quam modò habet in patria, utpote terminata ad idem objectum, & procedens ab eodem lumine gloriæ, & ab eadem specie divinæ essentia: Sed illa fuit defectibilis, & subiecta mutationi, ac proinde mensurata tempore: Ergo & ista.
- 20 **R**espondeo primò, quòd licet visio D. Pauli fuerit ejusdem rationis, quantum ad speciem, & substantiam, cum illa quam modò habet in patria, non tamen quantum ad statum, & modum durationis; quia non fuit data per modum status perfecti & permanentis, sed per modum transeuntis, non tollentis statum viæ. Unde D. Thomas 2. 2. quæst. 177. art. 3. ad 2. numerat illam inter prophetias, & admodum prophetia, seu coruscationis transeuntis, dicit fuisse communicatam: quare licet illa per accidens, & ratione status fuerit subiecta mutationi, & mensurata tempore; visio tamen quæ nunc fruitor in cælo, est omnino immutabilis, & indefectibilis ab intrinseco, ac proinde non mensuratur tempore, sed æternitate participatâ.
- 21 **S**ecundò dici potest, visionem D. Pauli quam habuit in via, fuisse mensuratam æternitate participatâ, sicut illa quam modò habet in patria: quia ab intrinseco, & ea sua natura erat immutabilis & indefectibilis; quamvis ab extrinseco, & per Dei potentiam fuerit mutata & destructa; sicut etiam Deus de absoluta potentia mutare potest, & destruere visionem quæ sunt in patria; & sicut ipsa substantia Angeli, quæ mensuratur avo, potest desinere, si Deus voluerit eam annihilare.
- 22 **O**bjicies secundò contra secundam conclusionem: Ævum est mensura rei immutabilis in suo esse, & mutabilis secundum operationes ei adjunctas: Sed visio beatifica, quamvis sit immutabilis, & indefectibilis in suo esse, est tamen mutabilis quoad perfectiones adjunctas: Ergo mensuratur avo. Major constat, nam substantia Angeli mensuratur avo, quia licet sit in se incorruptibilis & indefectibilis, habet tamen aliquam variationem accidentalem, quoad motus locales, & operationes illi adjunctas. Minor verò probatur: Beati non vident statim initio beatitudinis omnia quæ pertinent ad eorum statum, sed de his paulatim, & successivè illuminantur à Deo, ut diximus articulo præcedenti: Ergo visio beatifica admittit in se revelationes & illustrationes, ac proinde mutabilis est quoad operationes illi adjunctas.
- 23 **R**espondeo distinguendo Majorem. Ævum est mensura rei immutabilis in suo esse, mutabilis verò secundum operationes illi adjunctas per se, concedo illi adjunctas per accidens tantum, nego. Similiter distinguo Minorem: Visio beatifica est mutabilis quoad operationes illi adjunctas per se, nego. Illi adjunctas per accidens, concedo.

Explicatur: In beatis duo sunt genera opera-

tionum: quædam per se consequuntur ad visionem beatificam, ut amor, fructio, delectatio; & ista sunt omnino immutabiles, & indefectibiles ab intrinseco, sicut ipsa visio à qua dimanant. Aliæ verò sunt quæ visioni beatifica per accidens adjunguntur, ut illuminationes, & revelationes quæ sunt extra verbum; quæ, ut supra diximus, per se non pertinent ad visionem beatam, sed ad illud genus cognitionis, quam Theologi appellant scientiam infusam, quæ per accidens ad illam consequitur. Quamvis ergo in beatis sit aliqua mutatio, & variatio accidentalis, quantum ad illustrationes, & revelationes factas extra verbum; quia tamen ipsa visio beata nullam patitur mutationem, quantum ad alias operationes, quæ per se ad illam consequuntur, non mensuratur avo, sicut substantia Angeli, quæ est principium, & radix operationum mutabilium, quæ per se ad illam consequuntur, sed æternitate participatâ.

Objicies tertio contra tertiam conclusionem: Visio beata habet divinam essentiam loco speciei: Ergo debet mensurari eadem mensurâ quæ illa: Sed essentia divina æternitate essentiali mensuratur: Ergo & visio beatifica.

Respondeo, concesso Antecedente, negando Consequentiam. Licet enim essentia divina quæ in visione beatifica gerit vices speciei, in se mensuretur æternitate essentiali; quia tamen concursus ejus ad visionem, incipit & potest desinere, & illa potest ad majorem vel minorem visionem concurrere, quòd totum importat aliquam mutabilitatem, saltem ab extrinseco, & in ordine ad potentiam Dei absolutam; ideo visio beatifica mensuratur æternitate participatâ, non verò essentiali. Sicut etiam licet Verbum divinum suppleat rationem personæ in humanitate Christi; unio tamen hypostatica, ut supra dicebamus, non mensuratur ipsâ æternitate essentiali, sed participatâ. Tum quia incipit aliquando, & de absoluta Dei potentia potest desinere. Tum etiam, quia licet humanitati communicetur existentia divina, illa tamen non communicatur propria, & homogenea ipsi, sed ut supplens vices existentia creatæ.

DISPUTATIO VII.

De Nominibus Dei.

Ad questionem 13. D. Thomæ.

Licet Deus ineffabilis sit, ipsumque (ut olim dicebat Plato) intelligere difficile sit, loqui autem impossibile: tamen de nominibus ejus breviter hic cum S. Doctore differendum est. Divina enim (inquit Leo Papa) considerationis materia, ex eo quòd ineffabilis est, sancti tribuit facultatem; nec potest deficere quòd dicatur, dum non potest esse satis quòd dicitur.

ARTICULUS UNICUS.

Breviter exponuntur, & declarantur quæ de divinis nominibus communiter docent Theologi.

Quæ Theologi communiter docent cum D. Thoma de divinis nominibus, facilia sūt, & deduci possunt ex doctrina quam tradit Aristoteles 1.